

Organizacje ekologiczne

Krzysztof Smolnicki

Organizacje pozarządowe odgrywają coraz poważniejszą rolę w otaczającym świecie. Ich aktywność z roku na rok rośnie również we Wrocławiu – mieście będącym od lat źródłem wielu inicjatyw obywatelskich. Na tle organizacji z innych sektorów, wrocławscy zieloni wyróżniają się dużą „bioróżnorodnością” celów i form działania, kompleksową wizją odnoszącą się do możliwości rozwoju naszej cywilizacji oraz niezależnością od struktur władzy.

motto:

*Organizacje pozarządowe tworzą kapitał społeczny
– najważniejszy kapitał, a zarazem rynek pracy XXI wieku.*

Prof. Jeremy Rifkin

Wobec narastających problemów globalnego świata, postępującego kryzysu zaufania do polityków, wycofywania się państwa z wielu sfer uchodzących za publiczne, a także rosnącego w skali globu bezrobocia i frustracji społeczeństw, organizacje pozarządowe, zwane również społecznymi, dają ludziom szansę. Szansę zmiany sytuacji i, co równie ważne, możliwość samorealizacji.

Organizacje ekologiczne są jedną z bardziej aktywnych sił w tym ruchu. Wbrew pozorom, kształtowanym przez niektóre, poszukujące sensacji media, interesują ich nie tylko akcje protestacyjne, ale również konkretne działania służące społecznościom lokalnym. Co więcej, przedmiotem działania tych organizacji jest zwykle szeroko rozumiany ekorozwój, łączący ochronę zasobów naturalnych z rozwojem społeczeństwa i gospodarki, przyrodę z kulturą, ludzi żyjących dzisiaj z przyszłymi pokoleniami.

Europa

W Unii Europejskiej, a szczególnie w krajach o silnej tradycji demokratycznej, choćby w Niemczech, Holandii, Wielkiej Brytanii, rola organizacji pozarządowych jest więcej niż znacząca. Profesjonalne organizacje pozarządowe często zastępują państwo i samorząd w realizacji ich własnych zadań. Dzieje się tak zgodnie z obowiązującą w zjednoczonej Europie zasadą

subsydiarności – oznaczającą realizację funkcji państwa na jak najniższym szczeblu, jak najbliżej obywatela.

W praktyce współpraca pomiędzy samorządami a organizacjami pozarządowymi oznacza wsparcie finansowe (w formie dotacji i wieloletnich kontraktów), uwzględnianie możliwości zlecania zadań własnych gminy organizacjom zamiast jednostkom budżetowym oraz preferencje gwarantowane prawem – takie, jak choćby zwolnienia podatkowe. Nie dzieje się tak za darmo. W zamian organizacje społeczne zobowiązane są do pełnej jawności, zagwarantowania czytelnych procedur decyzyjnych i systemu publicznej kontroli oraz skutecznej realizacji, służących społeczeństwu celów statutowych.

Siła organizacji nie tkwi jedynie w zinstytucjonalizowanej współpracy z organami państwa i samorządu. Ich moc jest w członkach. Nie należą w Europie do rzadkości organizacje ekologiczne, które skupiają dziesiątki tysięcy, a bywa i setki, a nawet miliony ludzi. Ludzi nie tylko wpłacających składki, ale, co równie ważne, działających bezpośrednio dla przyrody, dla zrównoważonego rozwoju. Również partie polityczne zielonych odwołujące się do idei ekologicznych, choć nie tak bogate w uczestników jak organizacje, stanowią poważną siłę kształtującą kształt tworzącej się Europy. Zieloni są dzisiaj czwartym ugrupowaniem w Parlamencie Europejskim.

Polska

Zdaniem autorów raportu „Ruch ekologiczny w Polsce 2000”, organizacje ekologiczne to jedna z najstarszych i najsilniejszych części sektora organizacji pozarządowych w Polsce. Działają w całej Polsce, właściwie we wszystkich sferach związanych z ochroną środowiska. Są bardzo zróżnicowane, od małych, tworzonych z potrzeby serca grup nieformalnych, przez stowarzyszenia i fundacje działające na poziomie gminy i powiatu, aż po duże ogólnopolskie sieci organizacji.

Z drugiej strony nasz kraj pozostaje nadal daleko w tyle za rozwiązaniami przyjętymi w Europie. Organizacje pozarządowe zbyt często kojarzą się jeszcze z monopolistycznymi wypustkami państwa (Liga Obrony Kraju, Związki Młodzieży Wszelakiej etc.) lub też radykalnymi i krótkotrwałymi wybuchami społecznego niezadowolenia (ruchy solidarnościowe, akcje antyinvestycyjne). Rzadko natomiast mamy do czynienia z rzeczywistym partnerstwem.

Z drugiej strony Polska, w porównaniu z innymi krajami kandydującymi do UE, może szczycić się wartościowymi tradycjami obywatelskimi – wspomnijmy choćby o ruchu spółdzielczym, komitetach obrony czy wolnych związkach zawodowych. W Polsce działa już 45 tysięcy organizacji pozarządowych, z czego, co znamienne, większość – bo ponad 80%, powstało po pamiętnych 1989 roku. Zajmujemy według USAID 2 miejsce na indeksie rozwoju organizacji pozarządowych w krajach byłego bloku komunistycznego.

Nadzieją napawa przygotowywana obecnie, w szybkim tempie „Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie”. Wzorowane na doświadczeniach europejskich rozwiązania prawne proponowane w tej ustawie mogą zwiększyć rolę i siłę oddziaływania organizacji. Z drugiej jednak strony organizacjom, które chcą uzyskać status pożytku publicznego, ustawa stawia wysokie wymagania. Należy się zatem liczyć z tym, że wzmocnieniu ulegną przede wszystkim duże organizacje oraz konsorcja mniejszych organizacji, których w naszym kraju jest jeszcze stosunkowo mało.

Wrocław

Jak wykazują przeprowadzone w roku 2000 badania dotyczące polskiego ruchu ekologicznego, województwo dolnośląskie należy do czołówek zarówno pod względem średniej liczby organizacji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, jak i ilości inicjatyw. Na mapie aktywności obywatel-

skiej w ochronie środowiska zdecydowanie dominuje Wrocław. Przy czym, jak zauważają autorzy raportu „Polski ruch ekologiczny 2000”, miasto nasze należy do centrów promieniujących swoją aktywnością na najbliższe otoczenie.

Na rozwój inicjatyw ekologicznych wpływ miała bez wątpienia charakterystyczna dla mieszkańców naszego miasta aktywność, warunkowana jego najnowszą historią. Ważnym czynnikiem rozwojowym była też otwartość władz miasta na współpracę z organizacjami pozarządowymi – choć wiele pozostaje jeszcze do zrobienia. Wrocław należy jednak do niezbyt jeszcze licznych miast, które zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi uczyniły przedmiotem uchwały Rady Miejskiej. To dobrze wróży na przyszłość.

Godny zauważenia jest fakt, iż pierwszy z serii informatorów o stanie środowiska Wrocławia powstał 1991 roku przy znaczącym udziale Polskiego Klubu Ekologicznego. O partnerstwie dobrze świadczy również niniejszy informator, przygotowany przez Dolnośląską Fundację Ekorozwoju, przy współpracy z innymi organizacjami ekologicznymi.

We Wrocławiu aktywnie działają zarówno lokalne grupy (Stowarzyszenie Zielona Kultura), organizacje regionalne (takie jak choćby Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju), jak i organizacje o zasięgu ogólnopolskim (Centrum Prawa Ekologicznego, PTPP pro Natura) czy też oddziały takich ogólnokrajowych organizacji, jak: Polski Klub Ekologiczny i Liga Ochrony Przyrody. Mają one formę stowarzyszeń, fundacji lub grup nieformalnych.

Organizacje ekologiczne nierzadko współpracują ze sobą na poziomie lokalnym, a także ogólnopolskim (poprzez sieci kooperacyjne, np. Polska Zielona Sieć, koalicje zadaniowe bądź własne ogólnopolskie struktury organizacyjne). Na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować postępujący profesjonalizm organizacji – zwiększenie zasobów, stworzenie stałych biur i przedstawicielstw, zatrudnienie kadry menedżerskiej. Z drugiej strony mniejsze, nierzadko zakładane z potrzeby chwili organizacje charakteryzują się zmienną, nieraz nawet zanikającą aktywnością.

Tematyka działania wrocławskich organizacji jest równie różnorodna, jak ich zasięg i forma prawna. Najpopularniejszą sferą aktywności jest szeroko rozumiana edukacja ekologiczna, w formie wydawnictw, zajęć w szkołach, prowadzenia konferencji i szkoleń, organizacji imprez masowych, współpracy z mediami, prowadzenia punktów informacyjnych. Spora część organizacji zajmuje się też działaniami interwencyjnymi, a także

prowdzi lobbying na rzecz ochrony środowiska. Organizacje prowadzą też działania bezpośrednie, np. dla ochrony przyrody (budki dla nietoperzy) czy rozwoju ruchu rowerowego (parkingi dla szkół).

Przegląd wybranych organizacji

Prezentacje te nie stanowią kompletnej bazy danych o inicjatywach, a raczej mapę aktywności społecznej dla ochrony środowiska. W zestawieniu uwzględniono również organizacje, dla których działalność ekologiczna nie jest główną sferą zainteresowań.

Centrum Prawa Ekologicznego

Centrum Prawa Ekologicznego jest niezależnym ośrodkiem badań i doradztwa specjalizującym się w prawie ochrony środowiska. Podstawowe formy działalności to: usługi konsultingowe, doradztwo oraz sporządzanie ekspertyz z zakresu polskiego i europejskiego prawa ochrony środowiska, zwłaszcza w kontekście dostosowania polskiego ustawodawstwa do przepisów Unii Europejskiej, sporządzanie projektów aktów prawnych, działalność wydawnicza, organizacja szkoleń i konferencji.

Odbiorcami oferowanych przez Centrum usług są: przedsiębiorcy, centralne organy władzy i administracji państwowej, organy administracji samorządowej i rządowej oraz organizacje pozarządowe.

W centrum zainteresowania organizacji znajdują się obowiązki wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie: ochrony środowiska w procesie inwestycyjnym, w tym prawnych aspektów przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisko, wydawania pozwoleń ekologicznych, ochrony powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przyrody, ochrony przed hałasem i promieniowaniem.

Centrum posiada bogatą ofertę wydawniczą dotyczącą prawa ochrony środowiska szczególnie w kontekście integracji europejskiej. W wydawnictwach i szkoleniach uwagę poświęcono między innymi nowym ustawom, społecznemu dostępowi do informacji, rejstrum uwalniania i transferu zanieczyszczeń, ocenom oddziaływania na środowisko.

kontakt:

Centrum Prawa Ekologicznego
50-951 Wrocław, ul. Uniwersytecka 1
tel.: 34 102 34, fax: 34 101 97
e-mail: cpe@eko.wroc.pl
<http://cpe.eko.org.pl>

Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju

Fundacja działa na rzecz zrównoważonego rozwoju Dolnego Śląska, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Wrocławia, jako znaczącego ośrodka opiniotwórczego.

Na terenie Wrocławia Fundacja prowadzi m.in. działania z zakresu:

- gospodarki odpadami (promocja i wspieranie recyklingu: puszek aluminiowych, zużytych baterii, makulatury, olejów przetworzonych),

Selektywna zbiórka odpadów z okazji „Sprzątania Świata” – Centrum Bielany, Wrocław, wrzesień 2002

- transportu zrównoważonego (budowa parkingów rowerowych, promocja i monitoring ruchu rowerowego),
- oszczędzania energii (doradztwo energetyczne, odnawialne źródła energii),
- ochrony przyrody (ekspertyzy, działania bezpośrednie, promocja),
- edukacji ekologicznej (prelekcje i pokazy w szkołach, akcje edukacyjne).

Fundacja prowadzi działalność wydawniczą, przede wszystkim wydając od 1995 roku kwartalnik ekologiczny „Kropla”, który trafia m.in. do wszystkich wrocławskich szkół i liderów ekologicznych. DFE prowadzi największy w chwili

Jeden z ufundowanych przez Fundację parkingów rowerowych

Pierwszy Wrocławski Jarmark Ekologiczny, Rynek, czerwiec 2001

obecnej ekologiczny portal internetowy „Zielona Brama” – www.eko.org.pl, którego zasoby wynoszą kilkanaście tysięcy stron html. Fundacja tworzy również filmy oraz programy radiowe.

We Wrocławiu DFE zorganizowała szereg konferencji dotyczących choćby ochrony przyrody, gospodarki odpadami, transportu, ekologicznych aspektów integracji europejskiej. Działacze Fundacji organizują akcje i happeningi, m.in. z okazji Sprzątania Świata, Dnia Ziemi, Dni bez samochodu.

kontakt:

Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju
50-134 Wrocław, ul. Białoskórnicza 26
tel./fax 3445948 i 3430849
www.eko.wroc.pl
e-mail: biuro@eko.wroc.pl

**Dolnośląskie Centrum
Szkolenia Samorządowego**

Centrum organizuje szkolenia z zakresu prawa ochrony środowiska, przeznaczone dla samorządowców, dotyczące m.in. ocen oddziaływania na środowisko, gospodarki odpadami, termomodernizacji.

kontakt:

50-057 Wrocław, ul. Mennicza 1
tel./fax: 34-33-809, 372-41-21
www.dcss.pl

Europejskie Centrum Proekologiczne

Europejskie Centrum Proekologiczne to nowa fundacja powstała z inicjatywy Dolnośląskiej Fundacji Ekorozwoju oraz Centrum Prawa Ekologicznego z Wrocławia. Celem Centrum jest prowadzenie bezpłatnej działalności informacyjnej, głównie w zakresie ochrony środowiska w kontekście integracji Polski z Unią Europejską, a także polityk regionalnych i funduszy strukturalnych, dostępnych po uzyskaniu członkostwa

Polski w UE. Działalność Centrum skierowana jest do samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych, jak również organów rządowych, jednostek edukacyjnych, podmiotów gospodarczych oraz osób indywidualnych z terenu całej Polski.

Jedną z głównych form działalności Centrum jest organizacja szkoleń i konferencji z zakresu unijnych rozwiązań w ochronie środowiska, przepisów prawnych UE oraz sytuacji w Polsce w kontekście procesu integracji. Europejskie Centrum Proekologiczne realizuje swe cele również poprzez działalność wydawniczą i promocyjną, działalność konsultingową, realizację ekspertyz i opracowań, wspieranie działań zmierzających do zahamowania degradacji środowiska naturalnego. Jednym z narzędzi działalności Centrum jest serwis internetowy www.ecp.wroc.pl, w którym podawane są między innymi informacje na temat struktury i prawa UE w zakresie ochrony środowiska, prezentowane są fundusze przedakcesyjne i strukturalne oraz linki do najciekawszych stron o tej tematyce. Ponadto, wszystkim zainteresowanym podmiotom udostępniane są zasoby prowadzonej przez Centrum biblioteki, jak i stanowisko komputerowe ze stałym dostępem do internetu.

kontakt:

Europejskie Centrum Proekologiczne
50-951 Wrocław, ul. Uniwersytecka 1
tel.: (0-71) 343-66-95, fax: (0-71) 343-01-97
e-mail: ecp@ecp.wroc.pl
www.ecp.wroc.pl

Fundacja Wolne Inicjatywy Edukacyjne

Fundacja wypracowała unikatowy model edukacji alternatywnej w zakresie przedszkola i szkoły podstawowej, w którym konteksty ekologiczne są wyznacznikiem edukacji, którego głównym owocem jest Wrocławska Szkoła Przyszłości. Szkoła ta staje się drogą aktywnego odkrywania przez dzieci ekologicznego porządku życia. Istotą szkoły jest umożliwienie dzieciom i młodzieży wypróbowanie siebie i świata z poczuciem sprawstwa i odpowiedzialności (aby, jak twierdzą jej liderzy, „zrozumieć świat i kierować sobą”).

Fundacja znana jest także w kraju i na świecie z niekonwencjonalnych projektów edukacyjnych, łączących w sposób twórczy inspiracje artystyczne – głównie malarskie i teatralne – z problemami edukacji ekologicznej. Wśród jej najciekawszych dokonań wymienić należy Salony Edukacji Ekologicznej NATURAmy, międzynarodowe programy i warsztaty edukacyjne o jakże inspirujących nazwach „Zgoda z naturą”, „Mniszek lekarski”, „Głos dzieci”, „W rytmie słońca”, „Dzieci Wszechświata”, „Co jest z drugiej strony mapy”.

Fundacja wydaje „Gazetę Wolnych Inicjatyw Edukacyjnych” oraz książki, m.in.: „Edukacja z wyobraźnią, czyli jak podróżować bez map”, „Leczenie głupoty i... czyli Salony Edukacji Ekologicznej NATURAmy”, „Matecznik świat kosmos”, „Dzieci w labiryncie świata”, „Studia nad alternatywami w edukacji”. Fundacja zrealizowała również ponad 25 filmów prezentujących edukację ekologiczną i alternatywną.

kontakt:

Fundacja Wolne Inicjatywy Edukacyjne
53-522 Wrocław, ul. Skwierzyńska 34a
tel. 3611221, fax 3380762

Polski Klub Ekologiczny

Okręg Dolnośląski Polskiego Klubu Ekologicznego, którego siedziba znajduje się we Wrocławiu, powołany został w roku 1981. Swym zasięgiem działania obejmuje województwo dolnośląskie i opolskie. Okręg liczy obecnie 22 Koła PKE. Celem działania Klubu jest realizacja idei ekorozwoju, systematyczna poprawa stanu środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu naturalnego i dziedzictwa kulturowego, powszechna edukacja ekologiczna.

Do największych sukcesów PKE w ostatnich latach należy Kampania wspierania komunikacji zbiorowej oraz powołanie Wrocławskiej Rady Pasażerów. Rada opracowuje uwagi i wnioski dotyczące poprawy funkcjonowania komunikacji zbiorowej we Wrocławiu, które przekazywane są władzom miasta.

PKE prowadził również szereg działań z zakresu edukacji ekologicznej, między innymi Program radonowy, Program oszczędności energii, Kampanię Zielonego Konsumenta, kursy dla nauczycieli „Edukacja ekologiczna w reformowanej szkole – ścieżka międzyprzedmiotowa” oraz „Co nowego w ekologii”, międzyszkolne seminaria „Sposoby realizacji edukacji ekologicznej”, „Dia-

Dzień bez samochodu, wrocławski Rynek, czerwiec 2002

Plakat promocyjny – Program radonowy

gnozowanie potrzeb edukacyjnych”, warsztaty programu GLOBE dla gimnazjalistów oraz spotkania tematyczne, wyjazdy szkoleniowe, konkursy. Zorganizowano konferencje, m.in.: „Miejska komunikacja zbiorowa w Polsce w XXI wieku – szanse i zagrożenia”; „Usprawnienia w komunikacji zbiorowej małym kosztem”; „Miasto dla człowieka”; „GMO – czy wolno nam majstrować w genach?”

Okręg Dolnośląski PKE jest również wydawcą dwumiesięcznika „Zielona Planeta” oraz druków ulotnych i książek, np.: „Miejska komunikacja zbiorowa – szanse i zagrożenia”, „Kształtowanie przestrzeni zurbanizowanej w myśl zasad ekorozwoju”.

Klub zainicjował powołanie Koalicji „Rowery Wrocław”, w której uczestniczą: PKE OD, Dolnośląskie Towarzystwo Cyklistów, Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju, Stowarzyszenie „Zielona Kultura”. Koalicja organizuje imprezy propagujące ruch rowerowy, opracowała raport dotyczący jakości ścieżek rowerowych oraz prowadzi działania lobbistyczne – między innymi w formie spotkań z władzami miasta.

PKE zajmowało się również interwencjami ekologicznymi, dotyczącymi w ostatnich latach między innymi: lokalizacji obiektów handlo-

wych, wycinki drzew, przebiegu obwodnicy śródmiejskiej.

kontakt:

Polski Klub Ekologiczny Okręg Dolnośląski

50-020 Wrocław, ul. Piłsudskiego 74

tel./fax. 347 14 45, tel. 347 14 74

klub@eko.wroc.pl

www.ekoklub.wroclaw.pl

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura” jest stowarzyszeniem działającym od 1990 roku na rzecz ratowania i odtwarzania zasobów przyrody. Jest organizacją członkowską, liczącą obecnie około 700 członków na terenie całej Polski. Działanie Towarzystwa opiera się w dużej

„Chrońmy nietoperze”. Zajęcia edukacyjne dla dzieci... Fot. Rafał Szkudlarek

mierze na pracy ochotników. W realizację programów stara się zaangażować jak najwięcej osób, czego najlepszym przykładem jest program „Ochrony bociana białego i jego siedlisk w Polsce”, w którym uczestniczy ponad 18 000 osób. Liczne działania edukacyjne (prelekcje w szkołach Wro-

...i dla dorosłych. Konferencja chiropterologiczna. Fot. Tomasz Mleczek

clawia, konferencje, szkolenia, wydawnictwa) podejmuje Grupa do Badań i Ochrony Nietoperzy PTPP „pro Natura”. W okresie jesienno-zimowym dla członków i sympatyków Towarzystwa z Wrocławia i okolic prowadzone są cykle prelekcji poszerzające wiedzę przyrodniczą. Na Dolnym Śląsku działania edukacyjne podejmuje Koło PTPP „pro Natura” w Miliczu oraz prowadzone przez Towarzystwo Centrum Edukacji Ekologicznej w Zgorzelcu.

kontakt:

PTPP „pro NATURA”

50-449 Wrocław, ul. Podwale 75

tel./fax 343-47-49 wew. 326

www.bociany.pl

www.eko.org.pl/pronatura

Ośrodek Edukacji Makrobiotycznej

Stowarzyszenie działa od 1995 roku, zajmując się głównie edukacją ekologiczną i zdrowotną. Sfera działań Stowarzyszenia dotyczy między innymi żywności ekologicznej, ekologicznemu rolnictwu, świadomej konsumpcji i proekologicznym zachowaniom w gospodarstwie domowym. Ośrodek Edukacji Makrobiotycznej prowadzi szkolenia i wykłady, a także praktyczne kursy dotyczące przede wszystkim gotowania w zgodzie z naturą oraz zdrowia.

kontakt:

Ośrodek Edukacji Makrobiotycznej

Wrocław, ul. Podwale 75

tel. 3495059

www.makrobiotyka.wroc.pl

Liga Ochrony Przyrody

Jednym z podstawowych celów LOP jest włączenie tematyki umiłowania i ochrony przyrody w procesy wychowawcze dzieci i młodzieży. W tym celu LOP inicjuje sesje popularnonaukowe i sympozja, prowadzi kluby, ośrodki dyskusyjne oraz dydaktyczno-informacyjne, przyznaje nagrody i wyróżnienia za wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony przyrody i kształtowania środowiska. LOP wygłasza prelekcje w szkołach, dostarcza wszystkim szkolnym klubom bezpłatnie magazyn „Przyroda Polska”. Liga kolportuje też bezpłatnie postery oraz inne druki dotyczące roślin chronionych i zwierząt chronionych. Co roku organizowane są konkursy z zakresu ekologii: „Mój las”, „Najlepsza szkoła LOP” oraz konkursy fotograficzne i plastyczne. Ponadto LOP organizuje Olimpiady Wiedzy Ekologicznej – jej laureaci otrzymują indeks wyższej uczelni bez konieczności zdawania egzaminów wstępnych. LOP organizuje warsztaty ekologiczne przezna-

zione dla opiekunów szkolnych klubów LOP oraz przeznaczone dla młodzieży. Pod opieką dolnośląskiego oddziału LOP funkcjonuje obecnie około 100 kół, na terenie byłych woj. legnickiego i wrocławskiego.

kontakt:

Liga Ochrony Przyrody

50-357 Wrocław, ul. Grunwaldzka 90

tel./fax (071) 328-10-40

Stowarzyszenie Działań Ekologicznych

Stowarzyszenie organizuje i prowadzi własne placówki oświatowo-wychowawcze, popularyzuje wiedzę o ekologii poprzez wykłady, odczyty, spotkania, kursy itp., prowadzi poradnictwo dla uczniów, rodziców, nauczycieli w zakresie postaw proekologicznych. Stowarzyszenia powołało m.in. Studium Edukacji Ekologicznej we Wrocławiu. Studium jest szkołą pomaturalną kształcąca w systemie dziennym, zaocznym i w trybie nauczania kontrolowanego. Studium prowadzi m.in. zajęcia z psychologii i ekologii głębokiej, naturalnych metod zachowania zdrowia, w tym dietytyki, ziołolecznictwa, homeopatii, masażu i aktywności medytacyjno-ruchowej.

kontakt:

54-237 Wrocław, ul. Starograniczna 28

tel./fax 3554027, 3546094, 3535457

www.eko.org.pl/see

Stowarzyszenie Eko Idea

Eko Idea działa od 1994 roku. Początkowo działania Stowarzyszenia były związane z ekologicznym aspektem opakowań i gospodarką odpadami. Od 1998 roku Stowarzyszenie poszerzyło oraz przeorientowało zakres aktywności, wysuwając na pierwszy plan promocję zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych i przyjaznego środowisku stylu życia.

Stowarzyszenie organizowało we Wrocławiu wystawy dotyczące wpływu opakowań na środowisko – głównie w miejskich sklepach, domach handlowych, galeriach i muzeach. Eko Idea prowadziła również warsztaty edukacji ekologicznej dla szkół oraz happeningi. Dzięki Stowarzyszeniu zrealizowano cykl 10 filmów edukacyjnych dla TVP 1 pt. „Więcej czy lepiej”. W ramach działalności wydawniczej wydano książeczki „Opakowany Świat” część 1 i 2, „Odpakuj Świat”, foldery „Taniej i przyjaźniej w domu”. Najnowszym produktem Eko Idei są wydawane w latach 2000 i 2001 kwartalniki „Trutka” i „Antidotum” – ich adresatem jest głównie młodzież szkół średnich. Służyć one mają promocji zaangażowania społecznego.

kontakt:

Stowarzyszenie Eko Idea

50-913 Wrocław, ul. Kuźnicza 34/1

tel. 3752826, 3116039, fax 3752826

e-mail: idea@idea.eco.pl

www.idea.eco.pl

Stowarzyszenie Ekologiczne „Eko-Unia”

Stowarzyszenie to, mogące się pochwalić blisko 10-letnią, głównie edukacyjną działalnością, od 2002 roku swoją główną siedzibę przeniosiło z Gliwic do Wrocławia. Obecnie działalność Eko-Unii koncentruje się na ekologicznych aspektach procesu integracji europejskiej, dyskusji o przyszłości Unii Europejskiej związanej z pracami Konwentu o Przyszłości Europy także na społecznej dyskusji na temat nowej, zielonej wizji zjednoczonej Europy.

kontakt:

Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia,

tel./ fax 0 71 34 308 49,

Radostaw Gawlik 0 605 037 417

50-134 Wrocław, ul. Białoskórnicza 24

www.eko.org.pl/ekounia

Stowarzyszenie Ochrony Krajobrazu Środowiska Naturalnego i Dziedzictwa Kultury

Głównymi celami Stowarzyszenia jest ochrona przed zniszczeniem środowiska kulturowego i przyrodniczego oraz edukacja ekologiczna – działania pogłębiające świadomość społeczeństwa o znaczeniu, wartościach i bogactwie krajobrazu naturalnego i kulturowego.

We Wrocławiu Stowarzyszenie zrealizowało szereg wystaw problemowych w ramach Galerii Edukacji Ekologicznej, a także cykl wykładów i konkursów plastycznych dla młodzieży. Wydano również czasopismo „Ochrona krajobrazu – Człowiek – Sztuka – Środowisko”.

kontakt:

Stowarzyszenie Ochrony Krajobrazu

Środowiska Naturalnego i Dziedzictwa Kultury

Klub Śląski „SILESIA”

50-416 Wrocław, ul. Traugutta 19/21

tel. 3438451

Stowarzyszenie Zielona Kultura

Organizacja została założona w 1999 roku przez absolwentów i studentów wrocławskich szkół wyższych. Zielona Kultura zajmuje się poszukiwaniem związków pomiędzy ekologią a innymi dziedzinami aktywności człowieka: kulturą, sztuką, filozofią... Naczelnym hasłem określającym działania stowarzyszenia jest „edukacja ekologiczna przez kulturę”. Stowarzyszenie jest

Happening z okazji Dnia bez samochodu, czerwiec 2001

wspierane merytorycznie przez ogólnopolską Radę Programową, której przewodniczy prof. Ludwik Tomiałojć. Realizowane projekty edukacyjne to: „Zielony Paradygmat – ekologiczne konteksty kultury”; „Wrocław miastem rowerów”; „Tybet: kultura i prawa człowieka”; „Prawa zwierząt”.

W ramach projektów odbywają się wykłady, wystawy, happenings, pokazy filmowe, zajęcia dla szkół. Do ważniejszych przedsięwzięć organizacji należą: festiwal „Zielona Strefa. Wrocławskie Spotkania Ekologiczne”, współorganizacja „Dnia bez samochodu”, warsztatów z cyklu „Wyzwania Rozwoju Zrównoważonego”; Dyskusyjny Klub Filmowy oraz działalność wydawnicza (książka „Zielona Strefa – antologia” z informatorem „Ekologia i ochrona środowiska na wrocławskich uczelniach wyższych”, biuletyn „Recykling Idei”, „Zielony Paradygmat” – dodatek do ogólnopolskiego miesięcznika ODRA). Organizacja prowadzi też bibliotekę i wideołkę z wydawnictwami związanymi z edukacją ekologiczną.

Licznie zgromadzona publiczność na dziedzińcu Muzeum Etnograficznego – festiwal „Zielona Strefa” (2000)

kontakt:

Stowarzyszenie „Zielona Kultura”
50-138 Wrocław, ul. Kuźnicza 49/55
tel./fax (0-71) 338-20-08
e-mail: biuro@zielona.uni.wroc.pl
<http://www.zielona.uni.wroc.pl>
<http://www.rowery.uni.wroc.pl>

**Towarzystwo Naukowe
Prawa Ochrony Środowiska**

Towarzystwo utworzyła grupa prawników i politologów zatrudnionych w szkołach wyższych, instytutach naukowych oraz w praktyce administracyjnej zajmujących się prawem i polityką ochrony środowiska. Celem Towarzystwa jest rozwijanie badań, współdziałanie w tworzeniu oraz popularyzacja prawa i polityki ochrony środowiska. Cele te Towarzystwo realizuje organizując konferencje naukowe i szkolenia oraz uczestnicząc w charakterze konsultanta w procesie legislacyjnym, a także opracowując ekspertyzy z zakresu prawa i polityki ochrony środowiska oraz prowadząc i inspirując działalność wydawniczą. Jednym z wydawnictw Centrum jest kwartalnik „Ochrona Środowiska. Prawo i Polityka” (dotychczas ukazało się 18 numerów pisma).

kontakt:

50-345 Wrocław, ul. Liskego 4
tel. (0-71) 328-15-12, fax (0-71) 328-00-28
e-mail: bde@bde.com.pl
<http://www.bde.com.pl>

Związek Harcerstwa Polskiego

Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem oświatowo-wychowawczym dzieci, młodzieży i dorosłych. Wśród obszarów działalności Związku znajduje się edukacja ekologiczna i ochrona przyrody. Jednym z głównych celów ZHP jest upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jej niszczeniu przez cywilizację oraz kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą.

ZHP prowadzi między innymi program edukacji ekologicznej „Woda jest życiem” oraz cykl konkursów „Gra w zielone”. Edukacji ekologicznej prowadzonej dla potrzeb mieszkańców Wrocławia służy również Terenowa Baza Edukacji Ekologicznej w Sobótce (ul. Armii Krajowej 11, tel./fax 3162739) oraz organizowane co roku obozy, kolonie i zimowiska, w trakcie których uczestnicy poznają podstawy ekologii i uczą się życia w symbiozie z przyrodą. Uzupełnieniem tych działań są akcje ekologiczne, uczestnictwo w Sprzątaniu świata, happenings i festiwale piosenki ekologicznej.

kontakt:

Związek Harcerstwa Polskiego
Komenda Chorągwi Dolnośląskiej
50-082 Wrocław, ul. Nowa 6
tel./fax 3468666 i 3724839
e-mail: choragiew.dolnoslaska@zhp.org.pl
www.choragiew.dolnoslaska.zho.org.pl

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

Elementy wychowania proekologicznego są obecne w codziennej pracy harcerskiej. Są one ważnym elementem sprawności, jakie zdobywają zuchy (7-11 lat), harcerze (11-15 lat) i wędrownicy (15-17 lat). Edukacja ekologiczna jest przez ZHR również prowadzona w trakcie corocznych obozów. Przykładowo, w roku 2002 chorągiew organizowała program „Ziemia naszym domem”. W czasie jego trwania uczestnicy mogli się zapoznać z naturą. Harcerze z ZHR wspierają też inne działania służące ekorozwojowi. Przykładowo: w 2001 roku prowadzono monitoring ścieżek rowerowych, w 2002 wspomagano realizację jarmarku ekologicznego, przeprowadzano również sprzątanie szlaków turystycznych w ramach w ramach organizowanych rajdów HarcZłaz.

kontakt:

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej
Dolnośląska Chorągiew Harcerzy
im. Orłąt Lwowskich
50-216 Wrocław, ul. Pomorska 27/2
tel./fax (71) 329-69-23;
e-mail: dls.chm@zhr.pl
<http://www.zhr.pl/harcerze/ch/dls>

Krótkie wnioski

Przedstawione spojrzenie od ogółu do szczegółu daje pewien ogląd społecznego ruchu na rzecz zrównoważonego rozwoju. Oczywiście w tak dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości trudno przedstawić dalszy kierunek rozwoju ruchu ekologicznego. Jak pokazują poprzednie wydawane przez Wrocław raporty, ranking działających organizacji i ich perspektywy nieustannie zmieniają się. Wyraźnie zachowuje się natomiast tendencja wzrostu znaczenia społecznych inicjatyw proekologicznych oraz ich skłonność do wzajemnej kooperacji. I to właśnie dobrze wróży przyszłości Wrocławia: samorządu, mieszkańców i środowisku, w którym żyją.

Summary

The non-governmental organisations (NGOs) play continuously more important role in the society. The range and significance of their activities grows every year. This process could be observed in Wrocław as well – a city already known for its numerous civil society initiatives. Compares to other civil society organisations the Wrocław's "greens" are distinguished by wealthy "biodiversity" of goals, forms of activities and by complex vision of civilisation development and independence form the government structures.

Literatura

1. *Katalog organizacji ekologicznych Klon/fawor.*
2. Gliński P., *Polscy Zieloni – ruch społeczny w okresie przemian*, PAN, Warszawa 1995.
3. *Ruch ekologiczny w Polsce – mapa uczestnictwa obywatelskiego w ochronie środowiska*, Stowarzyszenie Asocjacje, Warszawa 2001.
4. Informacje własne pozarządowych organizacji ekologicznych.